

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Σ Λ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 26279/06)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

29 Μαΐου 2008

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 29.05.2008

(υπογραφή)

S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση Σ Λ κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens

Giorgio Malinverni,
Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές*,
και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος*.

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 6 Μαΐου 2008,
Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 26279/06) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν υπήκοο του Κράτους αυτού, τον κύριο Σ Λ («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 23 Ιουνίου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»). Στις 27 Δεκεμβρίου 2006, ο προσφεύγων απεβίωσε. Τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου συνεχίζουν η χήρα του, κυρία Ε Λ, και οι δύο υιοί του, κύριοι Δ Λ και Ι Λ .

2. Η προσφεύγουσα πλευρά εκπροσωπείται από τους κυρίους Ν. Αναγνωστόπουλο και Α. Ψύχα, δικηγόρους του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Ι. Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 13 Ιουνίου 2007, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο τις διατάξεις του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Με προεδρικό διάταγμα της 10 Οκτωβρίου 1992, ο προσφεύγων συνταξιοδοτήθηκε αναδρομικά από τις 12 Μαρτίου 1986 με τον βαθμό του υποστράτηγου. Με προεδρικό διάταγμα της 8 Μαρτίου 1993, η ημερομηνία συνταξιοδότησης του προσφεύγοντος τροποποιήθηκε σε 23 Δεκεμβρίου 1986.

5. Στις 19 Νοεμβρίου 1993, ο προσφεύγων ζήτησε από το Ταμείο Αλληλοβοηθείας Στρατού την αναπροσαρμογή του ποσού του επιδόματος συνταξιοδότησής του λόγω της τροποποίησης της ημερομηνίας συνταξιοδότησής του. Στις 6 Δεκεμβρίου 1993 και τις 7 Φεβρουαρίου 1994 αντίστοιχα, το Ταμείο Αλληλοβοηθείας Στρατού απέρριψε, σε πρώτο και σε δεύτερο βαθμό, το αίτημά του.

6. Στις 7 Μαρτίου 1994, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών μία αίτηση ακύρωσης κατά των πιο πάνω αναφερόμενων αποφάσεων. Στις 2 Ιανουαρίου 1995, το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος (απόφαση αριθ. 517/1995).

7. Στις 25 Αυγούστου 1995, ο προσφεύγων άσκησε έφεση. Στις 19 Δεκεμβρίου 1996, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών εξαφάνισε την προσβληθείσα απόφαση και έκανε δεκτή την αίτηση του προσφεύγοντος (απόφαση αριθ. 5251/1996).

8. Στις 21 Απριλίου 1997, το Ταμείο Αλληλοβοηθείας Στρατού άσκησε αίτηση αναίρεσης. Στις 30 Ιουνίου 2004, το Συμβούλιο της Επικρατείας αναίρεσε την προσβληθείσα απόφαση και παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του εφετείου (απόφαση αριθ. 1878/2004).

9. Στις 8 Απριλίου 2005, αφού προέβη σε νέα εξέταση της υπόθεσης, το Διοικητικό Εφετείο απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος (απόφαση αριθ. 1469/2005). Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 30 Ιανουαρίου 2006.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

10. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...)

επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...))»

11. Η Κυβέρνηση αντικρούει τη θέση αυτή.

12. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 7 Μαρτίου 1994, ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων κατέθεσε την αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και περατώθηκε στις 8 Απριλίου 2005, με τη δημοσίευση της απόφασης αριθ. 1469/2005 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Διήρκεσε επομένως περίπου έντεκα έτη για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

13. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

14. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μίας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

15. Το Δικαστήριο έχει εξετάσει πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε πιο πάνω απόφαση *Frydlender κατά Γαλλίας*).

16. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δε συνάδει με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

17. Ο προσφεύγων παραπονείται ομοίως για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο θα μπορούσε να απευθυνθεί κανείς για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

18. Η Κυβέρνηση, θεωρώντας ότι εν προκειμένω δεν υπήρξε υπέρβαση της λογικής προθεσμίας, αντικρούει τη θέση αυτή.

A. Επί του παραδεκτού

19. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

20. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

21. Επιπλέον, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσέφερε στους ενδιαφερόμενους μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να προβάλουν τις αιτιάσεις τους κατά της διάρκειας μιας διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη*

κατά Ελλάδα, no. 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να παρακάμψει την νομολογία αυτή, πολύ περισσότερο αφού η Κυβέρνηση δεν βεβαιώνει ότι η ελληνική έννομη τάξη έχει αποκτήσει εν τω μεταξύ μία τέτοια προσφυγή.

22. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στον προσφεύγοντα να επιτύχει την κύρωση του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

23. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

24. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι είχε υποστεί μία ηθική βλάβη που οι κληρονόμοι του υπολογίζουν σε 20.000 ευρώ.

25. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το προβαλλόμενο αίτημα για ηθική βλάβη και υποστηρίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ' εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Εναλλακτικά, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.000 ευρώ.

26. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επιμήκυνση της επίδικης διαδικασίας πέραν της «λογικής προθεσμίας» προκάλεσε στην προσφεύγουσα πλευρά μία βέβαιη ηθική βλάβη, η οποία δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41, επιδικάζει από κοινού στους

κληρονόμους του προσφεύγοντος 10.000 ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

27. Ο προσφεύγων ζητούσε επίσης την επιστροφή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης. Οι κληρονόμοι του ζητούν ως προς τούτο 2.000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και 5.000 ευρώ για εκείνα στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου. Προσκομίζουν τρία τιμολόγια συνολικού ποσού 5.126 ευρώ προς στήριξη του αιτήματός τους.

28. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι λαμβανομένης υπόψη της φύσης της παρούσας υπόθεσης, οι αξιώσεις της προσφεύγουσας πλευράς είναι υπερβολικές και μη αιτιολογημένες.

29. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, σε έναν προσφεύγοντα δεν μπορούν να επιστραφούν τα έξοδα και η δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε παρά μόνο στο μέτρο που αποδεικνύεται η πραγματικότητά τους, η αναγκαιότητά τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

30. Στην προκειμένη περίπτωση και λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του και τα πιο πάνω αναφερόμενα κριτήρια, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει από κοινού στους κληρονόμους του προσφεύγοντος 1.500 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από αυτούς.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

31. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.

4. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους κληρονόμους του προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 10.000 (δέκα χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη και 1.500 (χίλια πεντακόσια) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 29 Μαΐου 2008 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος